

VASSÂF ABDULLAH EFENDİ

I. Abdülhamid zamanında devlete intikal etmiştir. Abdullah Efendi Zilkade 1174'te (Haziran 1761) vefat etti; Eyüp'te Siyavuş Paşa Türbesi civarında hocası ve kayınpe-deri Kara Halil Efendi'nin yanına defnedildi (Vâsîf, I, 198-200). Tarihçi Hâkim, "Etti Abdullah Efendi cennet-i adni makar" mısraıyla ölümüne tarih düşürmüştür. Bazı kaynaklarda vefatında 100 yaşını aştığı belirtilirse de (Şem'dânîzâde, II/A, s. 38) bu bilgi doğru olmamalıdır. Vassâf Abdullah Efendi bazı eserler telif etmiş, üç dilde şiir yazmış, şiirlerinde "Abdî" ve "Vassâf" mahlaslarını kullanmıştır. Ayrıca Siyâhî Ahmed Efendi'den ta'lik hattı meşkederek icâzet almıştır. *İlmiye Salnâmesi*'nde özgün bir fetvası bulunmamaktadır.

Eserleri. 1. *Hayâl-i Behcet-âbâd*. Vassâf Efendi'nin en önemli eseri olup 1105 beyitten oluşan nasihatnâme türünde bir mesnevidir. 236. beyitte eserin adı zikredilir: "Kim görse sûtûrun oldu dilşâd / Nâm oldu Hayâl-i Behcet-âbâd". Eserin III. Ahmed'in saltanatına dair giriş kısmından sonra Cemcah, Hâkan, Çasar gibi sembolik isimler ve bazı ülke adları kaydedilerek bu ülke hükümdarlarının çocukları arasındaki aşk hikâyesi anlatılır. Vassâf, bu aşkı ve sonunda gerçekleşen evlilik hikâyesini esas itibarıyla devlet başkanlarının ve etrafındakilerin ülkeyi adaletle idare etmesinin, vergilendirmenin âdil yapılmasının gereğine vurgu yapmak için sembol olarak seçmiş, iyi huylu, halkını düşünen, adalet ve insaf sahibi hükümdarların sevileceğini, her zaman hayırla anılacağını, zalimlerin ise sonunda yok olacağını hikâye tarzında anlatmıştır. Eser üzerine bir yüksesik lisans tezi hazırlanmıştır (Banu Mumcuoğlu, 2006, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). *Şeyh Galib'in Hüsn ü Aşk* adlı mesnevisinin *Hayâl-i Behcet-âbâd*'dan esinlenerek yazıldığı söylenmiştir (Uzunçarşılı, II, 483). 2. *Nazîre-i Unvânü's-şeref*. İbnü'l-Mukrî el-Yemenî'nin (ö. 837/1433) kasidesine yazdığı nazîredir. Kelâm, nahiv, felsefe ve mantık konularını, ayrıca Türkçe ve Farsça hikâyeleri içeren eser Vassâf'ın Arap edebiyatına vukufunu göstermektedir (İstanbul 1279). 3. *İrşâd-ı Ezkiyâ*. İbnü'l-Hâcib'in *el-Kâfiye*'sinin manzum tercümesi olup Vassâf'ın Arapça bilgisini ortaya koymaktadır (Burdur İl Halk Ktp., nr. 490). 4. *Zemzeme*. Kelâm ilmine dair bir eserdir (*Hediiyetü'l-ârifîn*, I, 474). Bazı kaynaklarda Şeyhülislâm Vassâf Efendi'nin fetvalarının ölümünden sonra derlendiği kaydedilirse de bugüne kadar herhangi bir nüshasına rastlanmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Şeyhî, *Vekâyiü'l-fuzalâ*, II, 363, 367, 380, 403, 539, 641, 726; İzzî, *Târih*, İstanbul 1199, s. 204^a, 273^a; Şem'dânîzâde, *Mürî't-tevârih* (Aktepe), I, 62, 63, 89, 105, 109, 181; II/A, s. 38; Vâsîf, *Târih*, I, 46-47, 198-200; *Devhatü'l-meşâyih*, s. 98-99; *Sicill-i Osmânî*, III, 383; *Osmanlı Müellifleri*, II, 481-483; *İlmiyye Salnâmesi*, s. 527; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, II, 481-484; *Hediiyetü'l-ârifîn*, I, 474; Abdülkadir Altunsu, *Osmanlı Şeyhülislamı*, Ankara 1972, s. 136-137.

MEHMET İPŞİRLİ

VASSÂFZÂDE
MEHMED ESAD EFENDİ

(bk. ESAD EFENDİ, Vassâfzâde).

VASSÂLE

(وَصَالِه)

Çok kullanılmaktan dolayı yıpranan hat değerine sahip bir eserin yazılı kısmının dikkatle kesildikten sonra aynı ebatta bir pencere açılmış yeni bir kâğıda tekrar yapıştırılıp cetvelenmesi suretiyle tamir edilmesi işlemine verilen ad (bk. HAT).

VASVAR ANTLAŞMASI

Osmanlı Devleti'nin Avusturya ile yaptığı barış antlaşması (9 Ağustos 1664).

Osmanlı ve Habsburg imparatorlukları arasında 1663-1664 savaşlarını resmen sona erdiren ve Osmanlılar'ın Macaristan'daki en geniş sınırlarını belirleyen antlaşma 16 Muharrem 1075'te (9 Ağustos 1664, Türkçe metindeki tarihin yanlış çevrilmesinden ötürü Batı tarihçiliğinde 10 Ağustos) Vasvar (Vasvár / Eisenburg) yakınlarında kurulan Osmanlı ordugâhında Habsburg tam yetkili elçisi Simon Reniger ile Osmanlı Sadrazamı Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa tarafından imzalanmıştır. Antlaşma, metinlerin Habsburg İmparatoru I. Leopold ile Osmanlı Padişahı IV. Mehmed tarafından onaylanmasının ardından Osmanlı ve Avusturya temsilcileri arasında icra edilen bir merasimle resmen yürürlüğe konmuştur.

Vasvar Antlaşması ile sonuçlanan savaşların başlaması Erdel bölgesinde gelişen olaylarla yakından ilgilidir. Osmanlılar'ın Erdel harekâtı, II. Rákóczi'nin ölümü ve Habsburglar'ın duruma müdahaleleri iki

devletin askerî güçlerini karşı karşıya getirdi. Osmanlı Serdarı Köse Ali Paşa 27 Ağustos 1660'ta Varad'ı aldı. Erdelli asilzadeler, Habsburg sarayı ile yaptıkları yardım antlaşması kapsamında 1071 (1661) yazında bazı Erdel kalelerine Alman birliklerinin yerleştirilmesine razı oldular. Osmanlı yönetimi Habsburg müdahalesine hemen tepki gösterdi. 1661 yazında ve sonbaharında düzenlenen iki Osmanlı seferi Erdel Prensi Kemény János'un kaçmasına yol açarken 14 Eylül'de Ali Paşa'nın davetiyle toplanan meclis Apafi Mihály'yi Erdel prensi ilân etti. Kemény, 23 Ocak 1662'de tahiti geri alabilmek için Yanova Beyi Küçük Mehmed Paşa ile giriştiği savaşta hayatını kaybetti.

Bu esnada İstanbul'daki Habsburg dâimî elçisi (Osmanlı kaynaklarında kapı kethüdâsı) Simon Reniger von Reningen vasıtasıyla iki devlet arasında ilk diplomatik adımlar atılmıştı. I. Leopold, 1661 yazı ortalarından itibaren Erdel meselesinin halli için sınırlı heyetlerinin teşkiline taraftardı. Fâzıl Ahmed Paşa'nın 1 Kasım 1661'de Köprülü Mehmed Paşa'nın vefatıyla sadâret mühürünü alması diplomatik havayı biraz yumuşattı. 16 Ocak 1662'de sınır komisyonunun kurulması kabul edilerek Tımişvar Valisi Ali Paşa bu işle görevlendirildi. Habsburg sarayı, 1072 Şâbanında (Nisan 1662) diplomatik müzakerelere katılmak üzere Johann Philipp Beris'i Osmanlı başşehrine yolladı. Simon Reniger ve Beris, 25 Mayıs 1662'de sadrazamın huzuruna çıkarak Habsburg tarafının iddia ve taleplerini bildirdiler. İki taraf arasındaki görüşmeler istilâcı kuvvetlerin Erdel'den çekilmesi, Székelyhíd Kalesi'nin hukukî durumu ve 1661 yazında Hırvat Banı Miklós Zrínyi tarafından Kanije Kalesi'nin karşısında inşa ettirilen Yenikale'nin (Zrínyi-Újvár) yıktırılması hususları etrafında yoğunlaştı.

Fâzıl Ahmed Paşa haziran ayında Habsburg dâimî elçisine yedi maddelik bir antlaşma metni teklif etti. Simon Reniger'in Viyana sarayına gönderdiği taslak metin, temmuz ayı içinde karşı tarafın değişiklikleri ve I. Leopold'ün 28 ve 29 Temmuz tarihli mektuplarıyla birlikte geri yollandı. 17 Ağustos'ta imparatorun gelen metni alan Reniger ertesi gün sadrazamın huzuruna çıktı. 19 Ağustos'ta bizzat padişahın huzurunda düzenlenen toplantıda Şâmîzâde Mehmed Efendi'ye antlaşma metnini gözden geçirmesi tâlimatı verildi. Reisülküttâb, hazırladığı yeni taslakta 1664'te akdedilecek Vasvar Antlaşması'nın belli başlı maddelerinin tamamını yazıya döktü. Elçi teâtisi ve Leopoldstadt'ın inşası-

na izin veren hüküm dışında (bunlar sonradan vuku bulacak askerî gelişmelerin sonucudur) sekiz maddenin tamamı yaklaşık iki yıl sonra imzalanacak antlaşmada yer alacaktı. Ancak Habsburg yönetimi, büyük ihtimalle önerilen antlaşma şartları kendi menfaatlerine pek uygun düşmediğinden diplomatik temasların bu aşamasında işleri ağırdan aldı, görüşmeler de giderek çıkmaza girdi. Bunun üzerine Osmanlı ordusu yeni bir sefer hazırlığına başladı.

Serdârîkrem Fâzıl Ahmed Paşa, 8 Haziran 1663'te Osmanlı ordusunun başında gösterişli bir törenle Belgrad'a girdi. İki gün sonra, Osmanlı ordusuyla seyahat eden dâimî elçi Simon Reniger ve Ali Paşa ile birlikte Timişvar'dan Belgrad'a gelmiş olan von Goëss ve Beris'le yapılan görüşmelerden bir netice alınamadı. İki taraf arasında problem haline gelen Zólyomy ailesine ait Székelyhíd Kalesi'nin durumu belirsizliğini koruyordu. Fâzıl Ahmed Paşa da Habsburg askerlerinin Erdel'den çekildiğini ve Yenikale'nin yıkıldığını görmeden masaya oturma taraftarı değildi. Johann Philipp Beris, sonuçsuz müzakerelerin ardından sadrazamın Sagan Dükü Lobkowitz'e hitaben kaleme aldığı bir mektupla geri gönderildi. Osmanlı ordusu Zemun sahrası üzerinden yürüyüşüne devam etti. Osmanlı ordugâhındaki Habsburg temsilcileri von Goëss ve Simon Reniger temmuzun ilk haftasında Ösek'te iki diplomatik temasta bulundular. Osmanlı tarafı görüşmelerde daha uzlaşmaz ve talepkâr bir tutum takındı. Habsburg hükümetinin en azından bu sefer yılı içinde Osmanlı ordusunun karşısına esaslı bir askerî güç çıkaramayacağı belli olmuştu. Habsburg temsilcileri, I. Leopold'dan aldıkları tâlimat doğrultusunda Erdel'den çekilme ve Yenikale'nin yıktırılması konularında zorluk çıkarmıyordu; fakat Fâzıl Ahmed Paşa, bu iki şartın yanında Habsburg hükümdarının Kanûnî Sultan Süleyman devrinde geçerli olan senelik haracı yeniden ödemeye başlamasını talep etti.

Habsburg temsilcileri ve Osmanlı devlet adamları 28 Temmuz'da Budin yakınlarında tekrar bir araya geldiler. Simon Reniger ile von Goëss, kendilerine on beş günlük mühlet verilmesi durumunda Erdel'deki Habsburg garnizonlarını tahliye edecekleri ve Kanije karşısında inşa edilen Zrínyi-Újvár'ı yıktıracakları taahhüdünde bulundularsa da Osmanlı yetkilileri zaman talebini açık bir oyalama taktiği olarak gördüklerini bildirdi. Osmanlılar, yıllık 30.000 altın haraç, bu şartın kabul edil-

memesi halinde 1606 Zitvatorok Antlaşması'na göre bir defaya mahsus ödenmiş olan 200.000 talerde ısrar ediyordu. Bu meblağın yarısı nakit ödenecek, yarısı paraya çevrilebilir değerli hediyelerden oluşacaktı. Ayrıca Osmanlı ordusu, Habsburg elçilerinin talep ettiği süre zarfında Estergon istikametine ilerlemekte serbest kalacaktı. Habsburg temsilcilerinin I. Leopold'ün maddî ödeme yapmaya yanaşmadığını söylemeleri üzerine görüşmeler yine kesildi.

Estergon yakınlarında Tuna'yı geçen Osmanlı ordusu 17 Ağustos'ta Uyvar Kalesi'ni kuşatma altına aldı. Yaklaşık altı haftalık zorlu bir muhasaranın ardından kale ele geçirildi ve Osmanlı birlikleri kışı geçirmek amacıyla Belgrad'a çekildi. Hırvat Banı Miklós Zrínyi ve Ren bağlaşıkları başkumandanı Julius von Hohenlohe'nin 1664 Ocak sonlarında ve nisan ayında düzenlediği iki beklenmedik saldırı, Osmanlı askerî planlamasına esaslı bir darbe indirdi ve stratejik üstünlük geçici bir süre müttefiklerin eline geçti. Zrínyi-Hohenlohe kuvvetleri nisan sonlarında Kanije'yi kuşattılar. Hazırlıksız yakalanan Osmanlı askerî kademesi Kanije muhasarasını ancak haziran başında kaldıracaktı. Kanije önlerinden çekilen müttefik birlikleri, Mur nehrinin karşı yakasına geçerek Habsburg ve Osmanlı yetkilileri arasında yürütülen diplomatik müzakerelerin başlıca tartışma maddelerinden biri olan Zrínyi-Újvár istihkâmları civarına yerleştiler. 9 Haziran 1664'te başlayan Yenikale kuşatması haziranın son gününde başarıya ulaştı. Kale içinde ele geçirilen cephane ve silâhlar boşaltıldıktan sonra kale ateşe verildi. Böylece yapılacak barış görüşmelerinde Zrínyi-Újvár'ın durumu bir sorun olmaktan çıktı.

Osmanlı ordusunun Nisan 1663'te harekete geçtiği günden beri Sadrazam Fâzıl Ahmed Paşa ve Sagan dükü arasındaki mektuplaşma kesintiye uğramadan devam etmişti. Osmanlı ordusu, Mur suyu yakınlarında gerçekleşen savaşın ardından kuzeye yönelip irili ufaklı bazı palankaları zaptederek yürüyüşünü sürdürdü. Osmanlı birlikleri 27 Temmuz'da Rába nehrine vardı. Akarsu boyunca yukarıya doğru ilerleyişine devam etti ve nehrin öte yakasında Csákány palankasının karşısına yerleşti. Burada Habsburg delegesi Simon Reniger ve Osmanlı devlet adamları bir görüşme daha gerçekleştirdi. İki devlet arasında mevcut anlaşmazlık noktaları tek tek ele alındı. İki yıl önce İstanbul'da tartışılıp karara bağlanmış madde-

ler aynen kabul edilirken görüşmeler bir defa daha üç meselede tıkanıp kaldı. Osmanlı idaresi Erdel'e ilişkin maddenin barış antlaşmasına girmesine karşıydı. Erdel'in bütünüyle Osmanlı Devleti'nin bir iç meselesi olarak tanınmasını istiyordu. Ayrıca Osmanlılar, Székelyhíd ve St. Job kalelerinin yıktırılmasının gündem dışı tutulmasında ısrar ediyordu. Nihayet yeni bir antlaşmanın imzalanması için Habsburglar'ca verilmesi gereken 200.000 taler değerindeki "hediye"nin cinsi ve getirilme şekli belirsizliğini koruyordu. Fâzıl Ahmed Paşa, 200.000 talerin yarısını nakit istiyor, Habsburg büyükelçisinin İstanbul'da Osmanlı sarayına yapacağı ziyaretin ardından Osmanlı büyükelçisinin Viyana'ya doğru yola çıkmasını öngörüyordu. Simon Reniger bu iki talebe de karşı çıktı. 1 Ağustos 1664'te Rába nehrini zorlayan Osmanlı güçleri Raimondo Montecuccoli kumandasındaki müttefik ordusu tarafından durduruldu. Akarsuyun karşısına geçen Osmanlı birlikleri ordunun geri kalan kısmıyla irtibatını kaybederek ağır kayıplar verdi. Osmanlı ordusu günün sonunda muharip kuvvetlerinin önemli bir bölümünü kaybetmişti. Fâzıl Ahmed Paşa, imparatorluk kuvvetlerinin nehrini aşmış Osmanlı ordusuna saldırması ihtimaline karşı 6 Ağustos'a kadar yerinden ayrılmadı.

St. Gotthard yenilgisi, Osmanlı ordugâhında Habsburg hükümetiyle barış yapılması yönündeki beklentinin güçlenmesine yol açtı. Osmanlı idaresi yeni şartlar altında birtakım değişikliklere göz yumdu. 9 Ağustos'ta Fâzıl Ahmed Paşa'nın otağında tercüman Panayoti ve sadrazam kethüdâsı İbrâhim Ağa'nın yanında el değiştiren antlaşma metinlerinde "alâ hâlihî" (status quo) ilkesi kabul edildi. Şu anda içinde bir Osmanlı garnizonu bulunan St. Job Osmanlılar'da kalırken Székelyhíd'in yıkılmasına onay verildi. Antlaşmanın imzalanmasından önce zaptedilen Uyvar ve Novigrad gibi kaleler antlaşma metnine dahil edilmedi. Fâzıl Ahmed Paşa nakit para talebinden bütünüyle vazgeçti. On madde halinde düzenlenen Vasvar Antlaşması Türkçe ve Latince olmak üzere iki dilde yazıldı. Latince nüsha S. Reniger tarafından imzalanıp mühürlenerek Fâzıl Ahmed Paşa'ya teslim edildi. Fâzıl Ahmed Paşa'nın imza ve mührünü taşıyan Türkçe nüsha da S. Reniger'e verildi. Bu metinler, I. Leopold ve IV. Mehmed tarafından onaylanmaları için Osmanlı ve Habsburg sayarlarına gönderildi. İki ordu onaylanmış metinler geri gelinceye kadar askerî harekâta serbest olacaktı.

VASVAR ANTLAŞMASI

Osmanlı birlikleri, ağustos sonlarında İstolni Belgrad'a geçip Eylülün ortalarına doğru Çiğirdelen sahrasına vardı. Bu arada 1664 Mayıs ve Temmuz aylarında Nitra ve Léva (Levice) kalelerini geri alan Habsburg kumandanı Jean-Louis Raduit de Souches, Uyvar'ı kuşatmasına rağmen Osmanlı ordusunun yaklaştığı haberi üzerine buradan çekildi. Fâzıl Ahmed Paşa, Uyvar yakınlarında karargâh kurup onaylı antlaşma metinlerini beklemeyi uygun buldu. 27 Ekim 1664'te vezirâzâmın çadırında düzenlenen mecliste resmî bir tören icra edilerek Osmanlı ve Habsburg metinleri teati edildi. Müzakerelerin en başından itibaren Habsburg tarafının sözcülüğünü üstlenen Simon Reniger'e küçük elçi pâyesi verildi.

Vasvar Antlaşması'nın ilk üç maddesi Erdel'in hukukî durumu ve ülke sınırlarının yeniden düzenlenmesine ilişkindi. 1. madde Osmanlı ve Habsburg birliklerinin Erdel'den eş zamanlı çekilmesini öngörüyor, halen Erdel'de bulunan imparatorluk garnizonlarının ülkeyi terketmesini ve Erdel tahtı sahibinin serbest seçimle belirlenmesini güvence altına alıyordu. Sınır düzenlemeleriyle ilgili 2. madde ile Szatmár ve Szabolcs bölgeleri Habsburg yönetimine bağlanırken 3. madde de Székelyhid Kalesi'nin bir daha kullanılmamak üzere yıkılmasını öngörüyordu. 4 ve 5. maddelere göre Rákóczi ve Kemény aileleri başta olmak üzere hiç kimse Erdel'e dışarıdan karışmayacak, Osmanlı ve Habsburg devletleri birbirlerinin düşmanlarına yardım etmeyecekti. 6. maddede 1664 Temmuz başında Osmanlılar'ca zaptedilerek yıkılan Yenikale'nin yeniden yaptırılmayacağı karara bağlanıyordu. 7. maddeye göre son yıllarda meydana gelen siyasî kargaşada Habsburg ve Osmanlı tarafına sığınan Erdel asilzadeleri memleketlerine dönerek aile emlaklerine sahip çıkabileceklerdi. 8. maddede I. Leopold'e ülke topraklarını koruyabilmesi için Vág (Váh) nehrinin öte yakasında yeni bir kale yapması için izin veriliyordu. 9. madde Osmanlı-Habsburg sınırlarında çete faaliyetlerinin önlenmesine yönelikti. Sonuncu maddede antlaşmanın yirmi yıl süreyle yürürlükte kalması öngörülüyor, dört ay içinde iki devletin büyük elçilerinin karşılıklı mübadele edileceği bildiriliyordu. Vasvar Antlaşması'nın kayda değer özelliklerinden biri devletin devamlılığı ilkesini esas almasıdır. Osmanlı ve Habsburg idareleri arasında imzalanan 1606 tarihli Zitvatorok Antlaşması'nda yirmi yıllık bir barış süresi kabul edilse de

birinci tekil şahıs kullanılarak I. Ahmed'in kişisel taahhüdüne atıfta bulunulmaktaydı. Bu antlaşmayı yenileme amacını taşıyan 1615 ve 1628 tarihli ahidnâmelerde de benzer bir usul izlenerek doğrudan padişahın şahsî rızası formüle edilir. IV. Mehmed ise antlaşmayı onayladığını ortaya koyan ahidnâmesinde "taraf-ı hümâyûn-ı padişâhâne"si dışında "akab-i ensâbı"nın da antlaşma şartlarına riayet edeceği sözünü vermektedir.

I. Leopold, daha uygun şartlarda bir antlaşma yapabilme umuduyla Viyana'ya ulaşan metni uzunca bir süre onaylamamıştı. Ancak imparator, müttefik ordusu başkumandanı Raimondo Montecuccoli'den ordunun durumuna dair gelen olumsuz raporlar ve imparatorluk meclisinin savaşın devamına taraftar olmaması sebebiyle 9 Eylül'de antlaşmayı kendi namına onayladı. IV. Mehmed'in antlaşma metnini ne zaman onayladığı açık olmasa da Fâzıl Ahmed Paşa imzalı nüshanın bir sûretinin en geç 2 Eylül 1664'te Osmanlı sultanının eline geçtiği kesindir. Yine IV. Mehmed'in Fâzıl Ahmed Paşa'nın Macaristan cephesinden gelen adamıyla 5 Eylül'de yaptığı görüşme barış antlaşmasının tasdiğiyle alâkalı olmalıdır. Ahidnâme metni, padişah adına Osmanlı ordugâhında Reisül-küttâb Acemzâde Hüseyin Efendi tarafından yazıya geçirildi. 9 Ekim 1664'te sadrazâmın kapıcılar kethüdâsı İbrâhim Ağa, Edirne'de bulunan padişaha antlaşmanın yürürlüğe girdiği haberini götürdü.

Fâzıl Ahmed Paşa, Vasvar Antlaşması resmen geçerlik kazanmış olmasına rağmen 1664-1665 kışında Osmanlı ordusunu Belgrad'da tutmaya karar verdi. Böylece antlaşmanın son maddesinde belirtilen elçi mübadelesini çabuklaştırebileceğini düşünüyordu. Osmanlı yönetimi, Rumeli beylerbeyliği pâyesi verilen Kara Mehmed Paşa'yı büyükelçi sıfatıyla, Habsburg Devleti'yle dostluk ilişkilerini yeniden düzenlemesi için 31 Ocak 1665 tarihinde Viyana'ya gönderdi. 8 Haziran'da Viyana'ya ulaşan Kara Mehmed Paşa on gün sonra Habsburg İmparatoru I. Leopold'ün huzuruna kabul edildi. Osmanlı elçilik heyeti Habsburg başşehirinde yaklaşık dokuz ay kaldı. Bu sefâret gezisinin en ilginç yanlarından biri, Kara Mehmed Paşa'nın terip ettiği muhtasar sefâretnâmesinde merasim ve teşrifatla ilgili bilgilerin yanı sıra Viyana şehir istihkâmılarına dair gözlemlerini kaydetmiş olmasıdır. Evliya Çelebi'nin 1665'te Habsburg başşehirini ziyaret

eden Osmanlı elçilik heyetinde bulunduğu bilinmektedir. Aynı sıralarda Habsburg büyükelçisi Walter Leslie, Vasvar Antlaşması'nda kararlaştırılan 200.000 altın (kara kuruş) değerindeki hediyeleri takdim etmek üzere Edirne ve İstanbul'a ziyaretlerde bulunmuş ve 1666 başlarında Viyana'ya dönmüştü.

Vasvar Antlaşması, Macar asilzadeleri arasında geniş çaplı bir hoşnutsuzluğa yol açtı. K. Frangepán, F. Wesselényi, P. Zrínyi, F. Nádasdy ve F. Rákóczi gibi soylular, Macar ülkesini mahvettiğini ileri sürdükleri bu antlaşmanın kraliyet zâdegânının rızası alınmadan imzalandığını söyleyerek mevcut durumu tanımayacaklarını ilân ettiler. Macarlar, bilhassa Habsburg Devleti'nce desteklenen aileleri Erdel'den uzaklaştıran 4, 5 ve 9. maddelere itiraz etmekteydi. Macaristan'daki huzursuzluk, nihayet İmre Tököl isyanının doğuşuna yol açmak suretiyle Osmanlı ve Habsburg yönetimlerini 1670'lerin ikinci yarısından itibaren bir defa daha karşı karşıya getirecektir.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, İbnülemin-Hariciye, nr. 408; BA, A. DVN. DVE, nr. 57/1, s. 17-20; Hof, Haus-und Staatsarchiv, Turcica, I/135, fol. 94r-v; *Târih-i Mu'teber*, Köprülü Ktp., Ahmed Paşa, nr. 214, vr. 2^a-5^a; Erzurumlu Osman Dede, *Târih-i Fâzıl Ahmed Paşa*, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 909, vr. 5^a-7^b, 15^b-16^b, 22^a-22^b, 26^b-28^a, 30^b-34^b; Mustafa Zühdi, *Rauzatü'l-gazâ (Târih-i Ulyâr)*, İÜ Ktp., TY, nr. 2488, vr. 37^b-38^b; M. Meyer, *Diarium Europaeum*, X, Franckfurt 1665, s. 271-277, 327-328, 500-501, 871; Abdurrahman Abdi Paşa, *Vekâyi'nâme* (haz. Fahri Ç. Derin), İstanbul 2008, s. 164-166; *Mühürdar Hasan Ağa'nın Cevâhîr-ü't-tevârih'i* (haz. Ebubekir Siddik Yücel, doktora tezi, 1996), EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, tür.yer.; P. Rycart, *The History of the Turkish Empire from the Year 1623 to the Year 1677*, London 1687, s. 128, 131, 140, 160-161; Silâhdar, *Târih*, I, tür.yer.; Râşid, *Târih*, I, tür.yer.; Hammer, *GOR*, VI, 106-110, 137-138, 144-145; Zinkeisen, *Geschichte*, IV, 907-911, 932-935; G. Wagner, *Das Türkenjahr 1664: Eine europäische Bewährung*, Eisenstadt 1964, s. 430-484; a.mlf., "Der angebliche kaiserliche 'Türkentribut' nach der Schlacht von Mogersdorf (1664)", *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung*, LXXII, Graz 1964, s. 409-441; M. Wrede, *Das Reich und Seine Feinde: Politische Feinbilder in der Reichspatriotischen Publizistik zwischen Westfälischem Frieden und Siebenjährigem Krieg*, Mainz 2004, s. 125-130; M. von Angeli, "Der Friede von Vasvár (Beiträge zur Vaterländischen Geschichte)", *Mitteilungen des k. u. k. Kriegsarchivs*, I-III, Vienna 1877, s. 1-36; A. Veltzé, "Die Hauptrelation des kaiserlichen Residenten in Konstantinopel Simon Renigen von Reningen 1649-1666", a.e., XII (1900), s. 57-170; A. Huber, "Österreichs Diplomatische Beziehungen zur Pforte, 1658-1664", *Archiv für Österreichische Geschichte*, LXXXV/2, Wien 1898, s. 509-587. ÖZGÜR KOLÇAK